

Nationaal Referentie Laboratorium Bijen

Bram Cornelissen

23 maart 2019, Wageningen

Nationaal Referentie Laboratorium

- Wettelijke onderzoekstaken (WOT)
- Veterinair
- Aangifteplichtige ziekten
- Diagnostiek en Expertise

Wettelijk Kader

- Europese Unie

- EURL en NRL
- Gaat met name over handel
 - Tussen lidstaten: vrij verkeer van goederen
 - Met derde landen: importcontrole / voorkomen
- Wetten, richtlijnen en verordeningen
- www.Eur-lex.Europa.eu

Published on 12/08/2013

Duties of the European Union Reference Laboratory for Bee Health

<https://sites.anses.fr/en/minisite/abeilles/eurl-bee-health-home>

VERORDENINGEN

VERORDENING (EU) 2017/625 VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

van 15 maart 2017

betreffende officiële controles en andere officiële activiteiten die worden uitgevoerd om de toepassing van de levensmiddelen- en diervoederwetgeving en van de voorschriften inzake diergezondheid, dierenwelzijn, plantgezondheid en gewasbeschermingsmiddelen te waarborgen, tot wijziging van de Verordeningen (EG) nr. 999/2001, (EG) nr. 396/2005, (EG) nr. 1069/2009, (EG) nr. 1107/2009, (EU) nr. 1151/2012, (EU) nr. 652/2014, (EU) 2016/429 en (EU) 2016/2031 van het Europees Parlement en de Raad, de Verordeningen (EG) nr. 1/2005 en (EG) nr. 1099/2009 van de Raad en de Richtlijnen 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG en 2008/120/EG van de Raad, en tot intrekking van de Verordeningen (EG) nr. 854/2004 en (EG) nr. 882/2004 van het Europees Parlement en de Raad, de Richtlijnen 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG en 97/78/EG van de Raad en Besluit 92/438/EEG van de Raad (verordening officiële controles)

RICHTLIJN 92/65/EEG VAN DE RAAD

van 13 juli 1992

tot vaststelling van de veterinaire voorschriften voor het handelsverkeer en de invoer in de Gemeenschap van dieren, sperma, eicellen en embryo's waarvoor ten aanzien van de veterinaire voorschriften geen specifieke communautaire regelgeving als bedoeld in bijlage A, onder I, van Richtlijn 90/425/EEG geldt

Artikel 8

De Lid-Staten zien erop toe dat bijen (*apis mellifera*) slechts voor het handelsverkeer bestemd mogen worden indien zij aan de volgende eisen voldoen:

- a) zij moeten afkomstig zijn uit een gebied waarvoor geen verbod wegens Amerikaans vuilbroed geldt.

Het verbod geldt voor ten minste 30 dagen vanaf het ogenblik waarop het laatste geval is geconstateerd en waarop alle bijenkasten binnen een straal van drie kilometer door de bevoegde autoriteit zijn gecontroleerd en alle besmette bijenkasten zijn verbrand of ten genoegen van deze bevoegde autoriteit zijn behandeld en gecontroleerd.

Volgens de procedure van artikel 26 en na advies van het Wetenschappelijk Veterinair Comité, kunnen de eisen voor bijen (*Apis mellifera*) of gelijkwaardige eisen worden toegepast voor hommels;

- b) zij moeten vergezeld gaan van een gezondheidscertificaat volgens het model van bijlage E waarvan het attest moet zijn ingevuld door de bevoegde autoriteit, ten einde te verklaren dat is voldaan aan de eisen onder a).

- www.eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:31992L0065

VERORDENING (EU) Nr. 206/2010 VAN DE COMMISSIE

van 12 maart 2010

tot vaststelling van lijsten van derde landen en gebieden, of delen daarvan, waaruit bepaalde dieren en vers vlees in de Europese Unie mogen worden binnengebracht, en van de voorschriften inzake veterinaire certificering

Artikel 7

Algemene voorwaarden voor het binnenbrengen van bepaalde soorten bijen en hommels in de EU

1. Zendingen bijen of hommels van de in bijlage IV, deel 2, tabel 1, opgenomen soorten mogen alleen in de EU worden binnengebracht uit derde landen of gebieden:

- a) die in bijlage II, deel 1, worden genoemd;
- b) waar voor het hele grondgebied van het derde land of het gebied in kwestie een aangifteplicht geldt voor Amerikaans vuilbroed, de kleine bijenkastkever (*Aethina tumida*) en de tropilaelapsmijt (*Tropilaelaps* spp.).

2. In afwijking van lid 1, onder a), mogen zendingen bijen of hommels in de EU worden binnengebracht uit een deel van een in bijlage II, deel 1, opgenomen derde land of gebied dat:

- a) een geografisch en epidemiologisch geïsoleerd deel van het derde land of gebied is;
- b) is opgenomen in de derde kolom van de tabel in bijlage IV, deel 1, afdeling 1.

Wanneer van deze afwijking gebruik wordt gemaakt, is het binnenbrengen in de EU van zendingen bijen of hommels uit alle andere delen van het derde land of gebied, die niet in de derde kolom van de tabel in bijlage IV, deel 1, afdeling 1, zijn opgenomen, verboden.

3. Zendingen bijen of hommels van de in bijlage IV, deel 2, tabel 1, opgenomen soorten bestaan uit:

- a) koninginnenkasten (*Apis mellifera* en *Bombus* spp.) met elk één koningin met maximaal twintig voedsters, of
- b) bergingsmiddelen voor hommels (*Bombus* spp.) met elk één volk bestaande uit maximaal 200 volwassen hommels.

4. Zendingen bijen of hommels van de in bijlage IV, deel 2, tabel 1, opgenomen soorten:

- a) gaan vergezeld van het vereiste veterinaire certificaat, dat is opgesteld volgens het desbetreffende model in bijlage IV, deel 2, en is ingevuld en ondertekend door een officiële inspecteur van het derde land van uitvoer;
- b) voldoen aan de veterinaire voorschriften in het onder a) bedoelde veterinaire certificaat.

■ www.eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=celex:32010R0206

Wetgeving Nederland

- Onder andere...
- Gezondheids- en welzijnswet dieren
 - (HST II, Afd. 3 preventie en bestrijding besmettelijke dierziekten)
- Deels ingericht volgens EU kader
- www.wetten.overheid.nl

Aangifteplichtige ziekten

■ Lijstziekten (EU) 2018/1882

HEEFT DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Artikel 1

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

1. „ziekten van categorie A”: in de lijst opgenomen ziekten die gewoonlijk niet in de Unie voorkomen en waarvoor onmiddellijke uitroeiingsmaatregelen moeten worden genomen zodra zij worden ontdekt, overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder a), van Verordening (EU) 2016/429;
2. „ziekten van categorie B”: in de lijst opgenomen ziekten die in alle lidstaten moeten worden bestreden met als doel die ziekten in de gehele Unie uit te roeien, overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder b), van Verordening (EU) 2016/429;
3. „ziekten van categorie C”: in de lijst opgenomen ziekten die relevant zijn voor sommige lidstaten en waarvoor maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat zij zich verspreiden naar andere delen van de Unie die officieel ziektevrij zijn of waarin een uitroeiingsprogramma voor de betrokken in de lijst opgenomen ziekte loopt, overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder c), van Verordening (EU) 2016/429;
4. „ziekten van categorie D”: in de lijst opgenomen ziekten waarvoor maatregelen nodig zijn om te voorkomen dat zij zich verspreiden wegens binnenkomst in de Unie of verplaatsingen tussen de lidstaten, overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder d), van Verordening (EU) 2016/429;
5. „ziekten van categorie E”: in de lijst opgenomen ziekten waarvoor bewaking nodig is binnen de Unie, overeenkomstig artikel 9, lid 1, onder e), van Verordening (EU) 2016/429.

Aangifteplichtige ziekten

- Lijstziekten **(EU) 2018/1882**

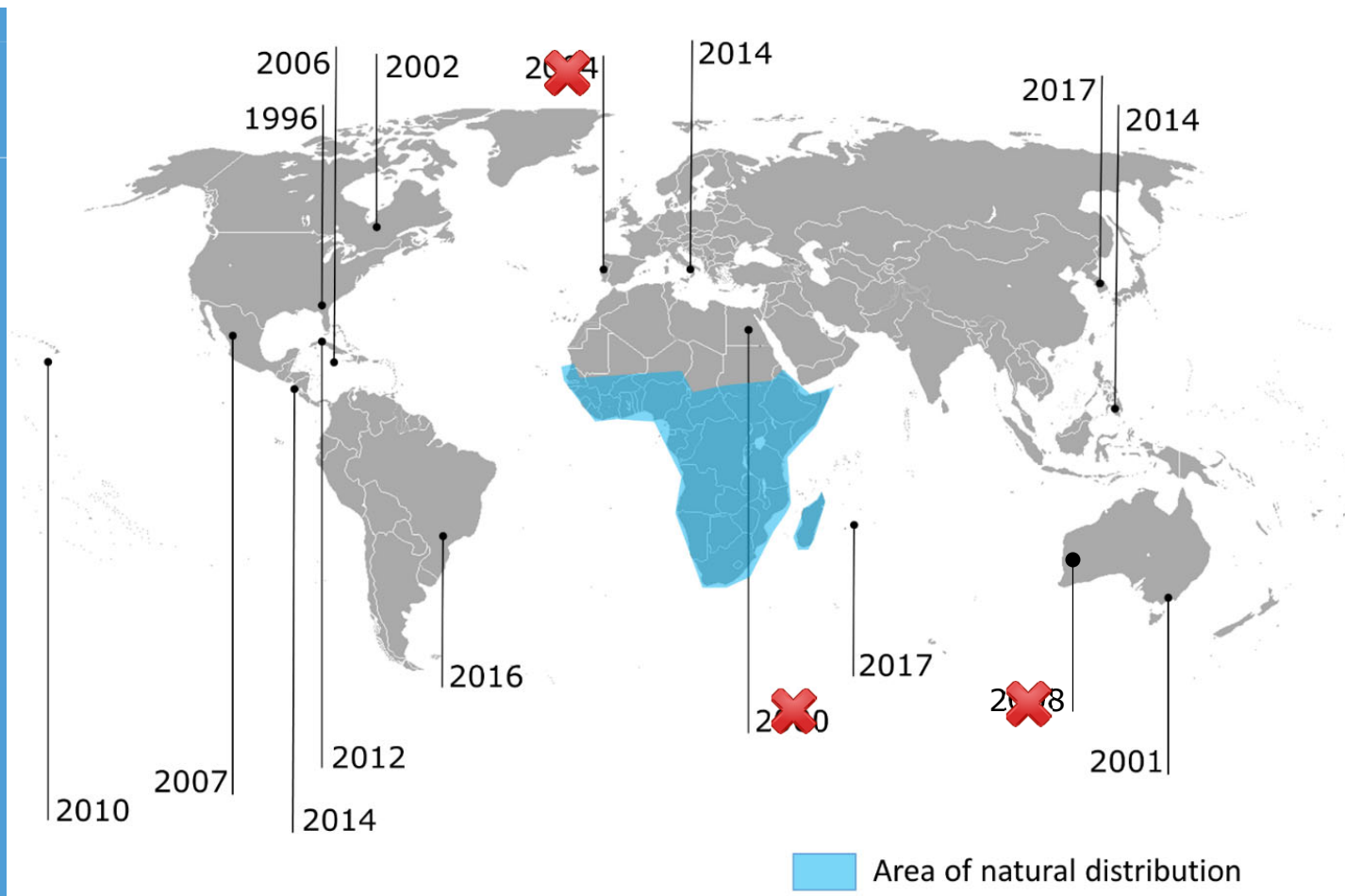
Amerikaans Vuilbroed

- Inheemse broedziekte
- Bacterie-ziekte (*Paenibacillus larvae*)
- 0-2 uitbraken op jaarbasis
- Bestrijding conform uitvoeringsdraaiboek (onder revisie)
 - Uitvoering door BGC's, gecoördineerd door NVWA
 - Volken met klinische symptomen worden vernietigd, saneren van de bijenstand
- NRL: Expertise en diagnostiek

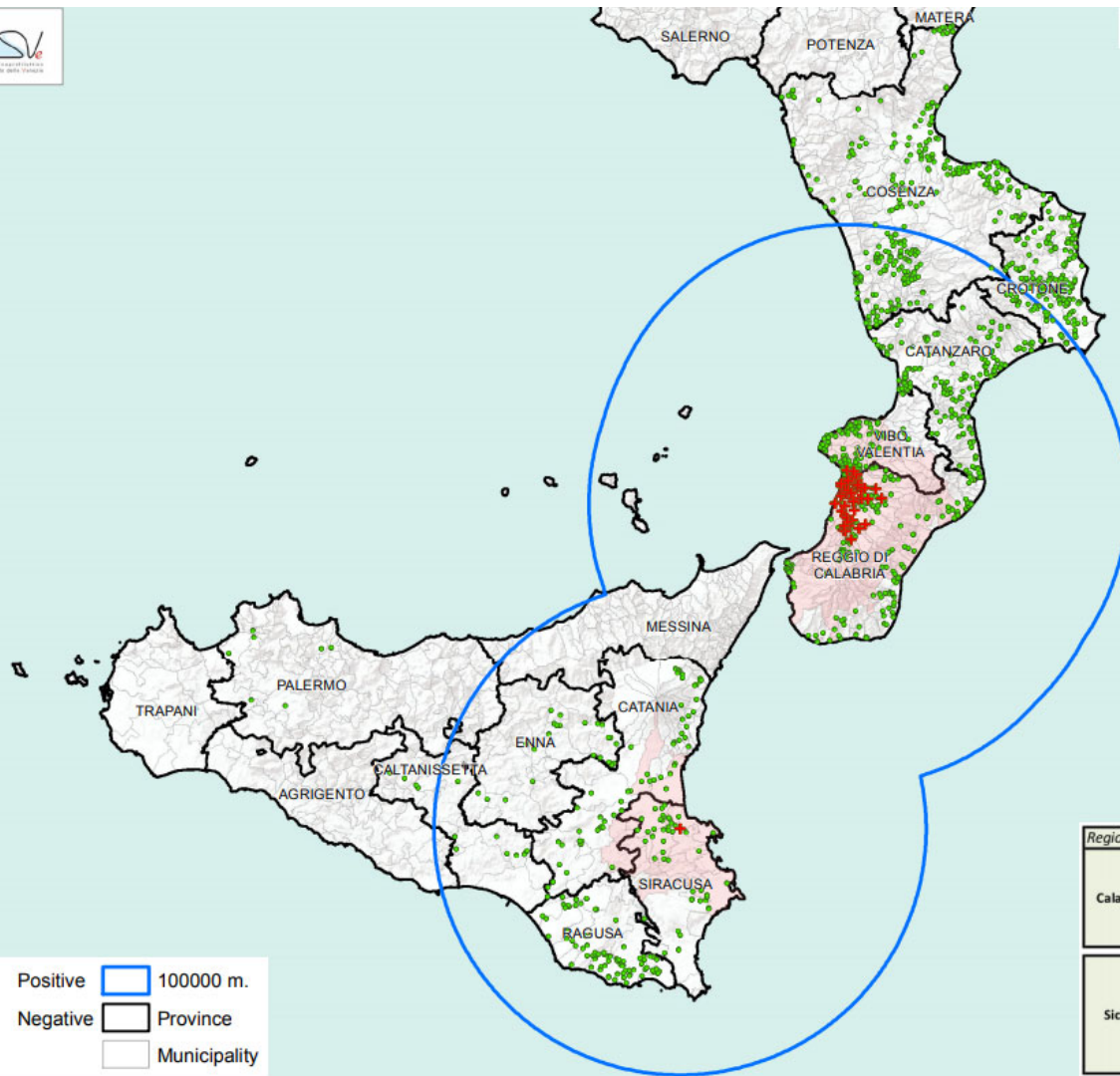

Kleine bijenkastkever (*Aethina tumida*)

31/12/2014

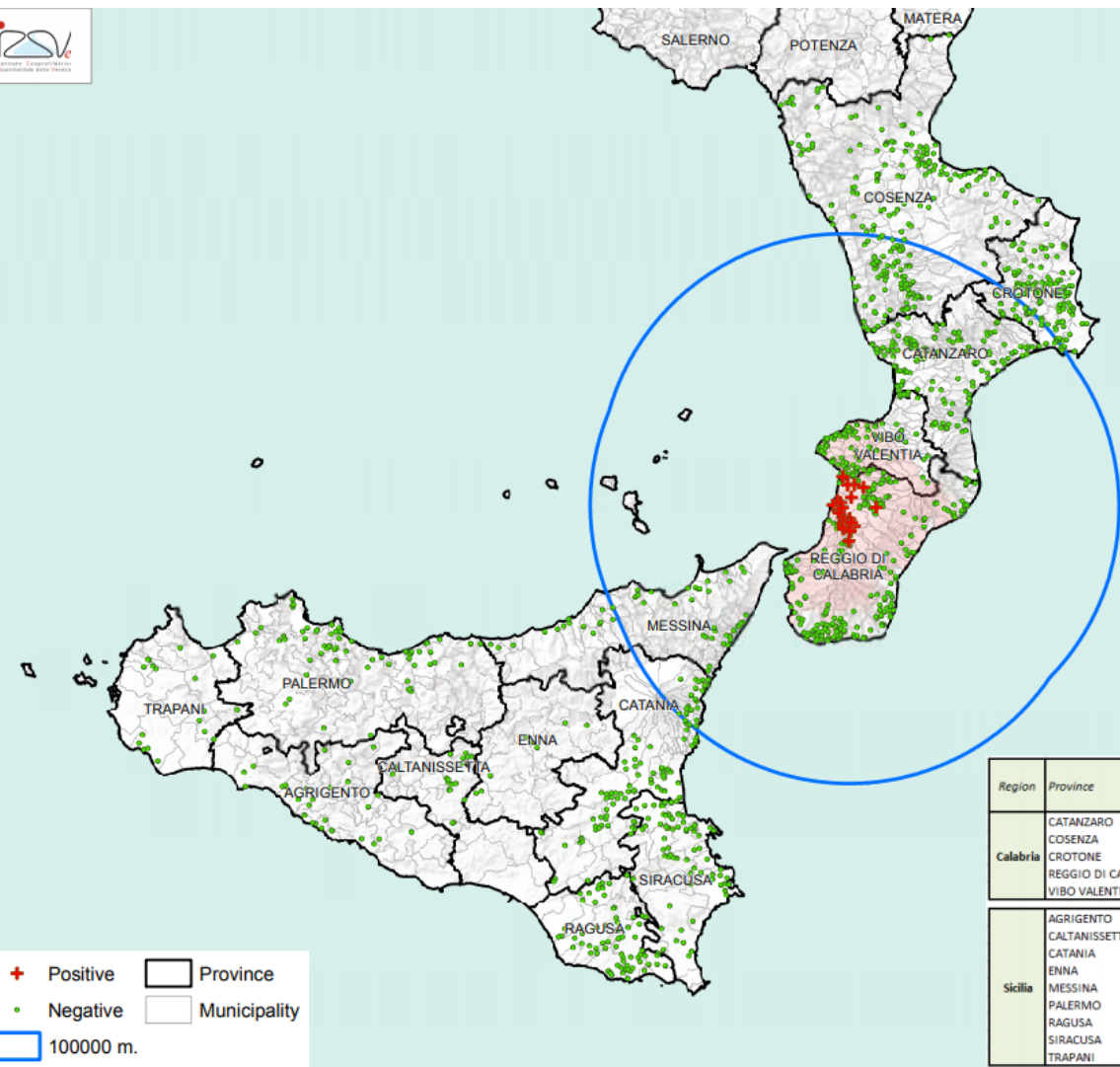
+ Positive 100000 m.
• Negative Province
 Municipality

Region	Province	Positive	Negative
Calabria	CATANZARO	0	181
	COSENZA	0	300
	CROTONE	0	212
	REGGIO DI CALABRIA	57	196
	VIBO VALENTIA	3	140
Sicilia	CALTANISSETTA	0	13
	CATANIA	0	60
	ENNA	0	23
	PALERMO	0	7
	RAGUSA	0	79
	SIRACUSA	1	46

31/12/2015

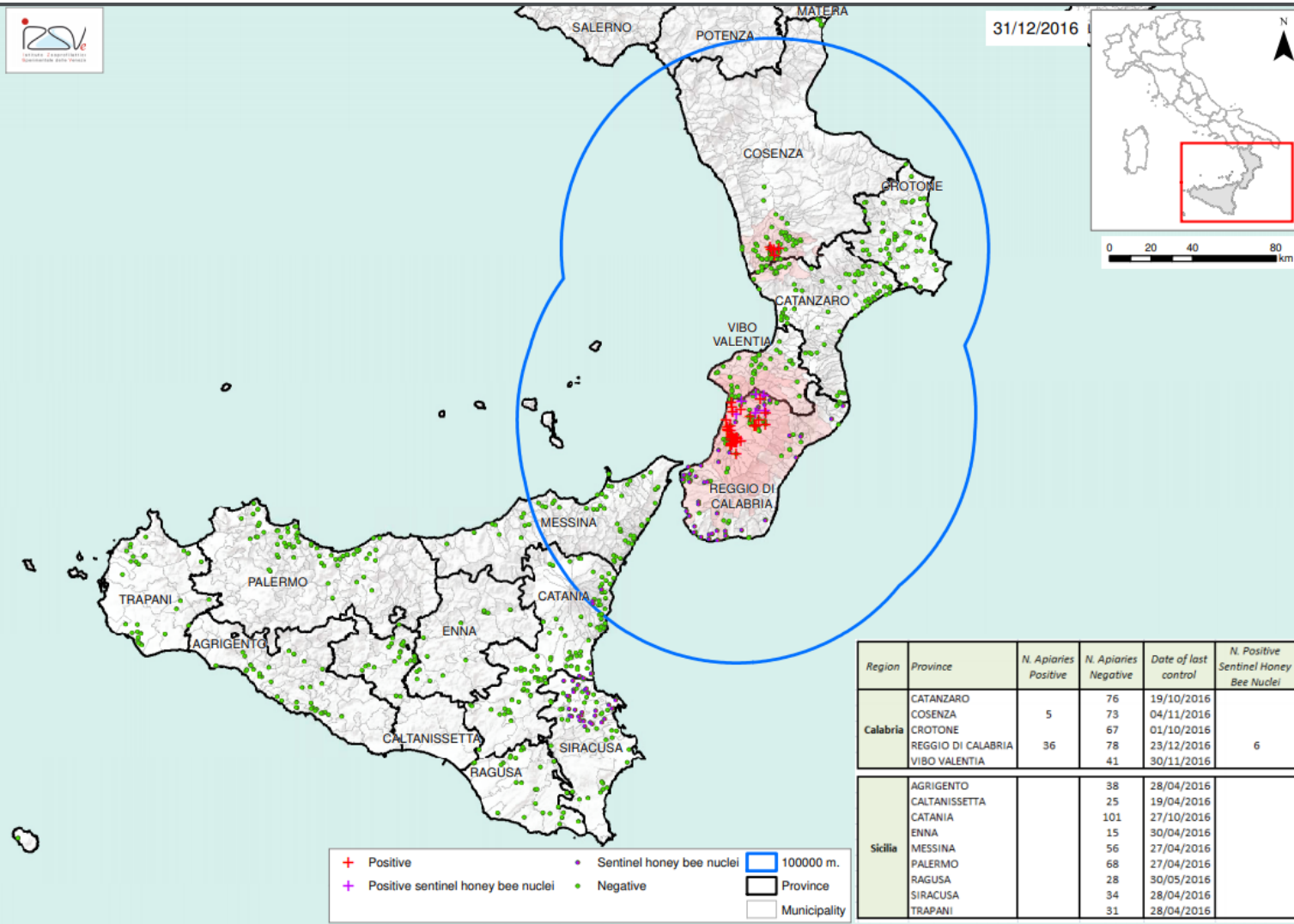

+ Positive Province
• Negative Municipality
 100000 m.

Region	Province	N. Apiaries Positive	N. Apiaries Negative	Date of last control	N. Positive Sentinel Honey Bee Nuclei
Calabria	CATANZARO	0	161	17/12/2015	0
	COSENZA	0	239	26/11/2015	0
	CROTONE	0	165	28/12/2015	0
	REGGIO DI CALABRIA	27	267	17/12/2015	2
	VIBO VALENTIA	2	111	10/11/2015	0
Sicilia	AGRIGENTO	0	30	19/05/2015	0
	CALTANISSETTA	0	18	13/05/2015	0
	CATANIA	0	103	24/12/2015	0
	ENNA	0	8	25/05/2015	0
	MESSINA	0	52	24/04/2015	0
	PALERMO	0	71	27/05/2015	0
	RAGUSA	0	71	30/10/2015	0
	SIRACUSA	0	75	13/10/2015	0
TRAPANI	0	18	07/05/2015	0	

31/12/2016

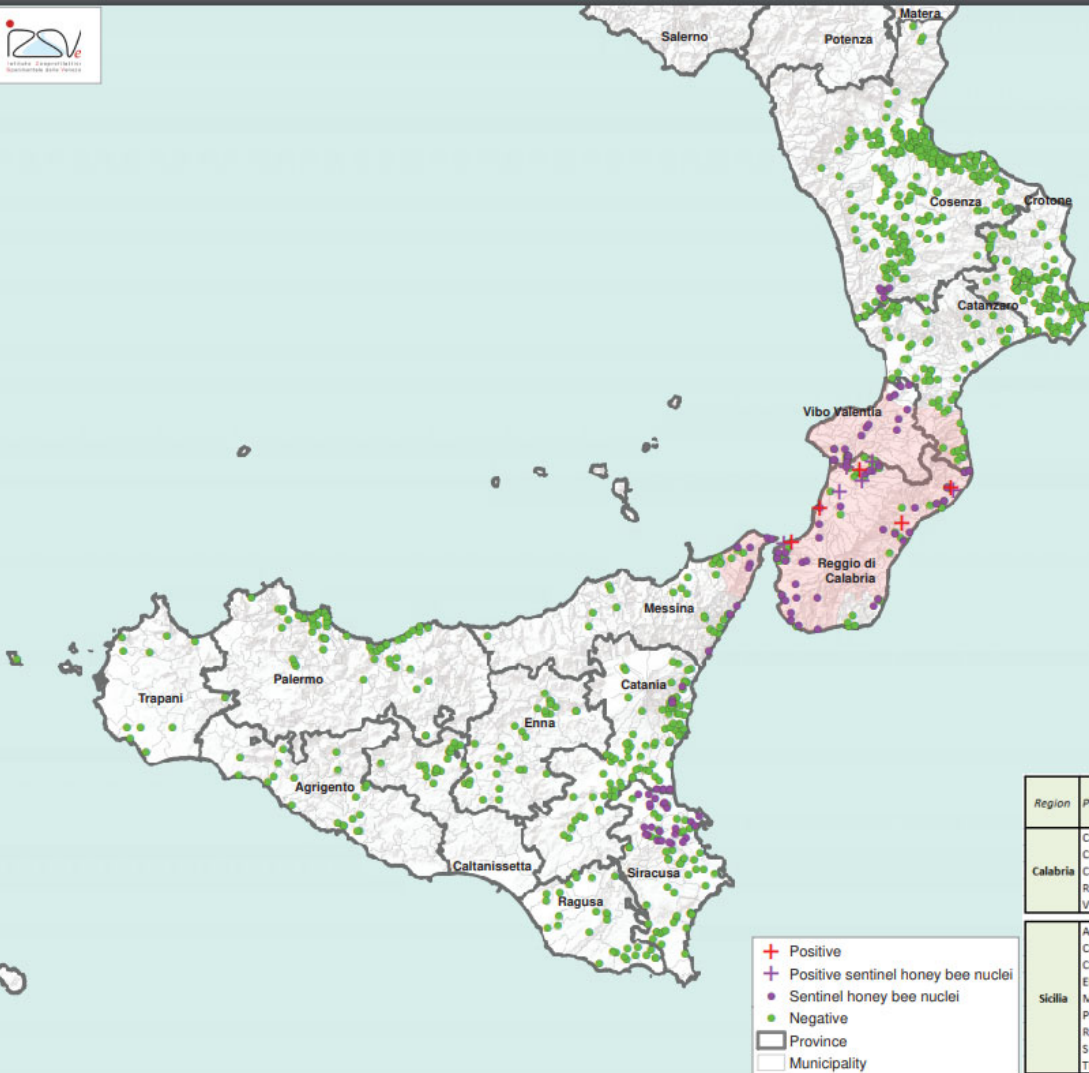
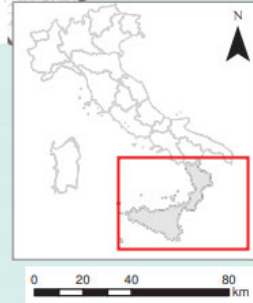

- + Positive
- Negative
- + Positive sentinel honey bee nuclei
- Sentinel honey bee nuclei
- 100000 m.
- Province
- Municipality

Region	Province	N. Apiaries Positive	N. Apiaries Negative	Date of last control	N. Positive Sentinel Honey Bee Nuclei
Calabria	CATANZARO		76	19/10/2016	
	COSENZA	5	73	04/11/2016	
	CROTONE		67	01/10/2016	
	REGGIO DI CALABRIA	36	78	23/12/2016	6
	VIBO VALENTIA		41	30/11/2016	
Sicilia	AGRIGENTO		38	28/04/2016	
	CALTANISSETTA		25	19/04/2016	
	CATANIA		101	27/10/2016	
	ENNA		15	30/04/2016	
	MESSINA		56	27/04/2016	
	PALERMO		68	27/04/2016	
	RAGUSA		28	30/05/2016	
SIRACUSA		34	28/04/2016		
TRAPANI		31	28/04/2016		

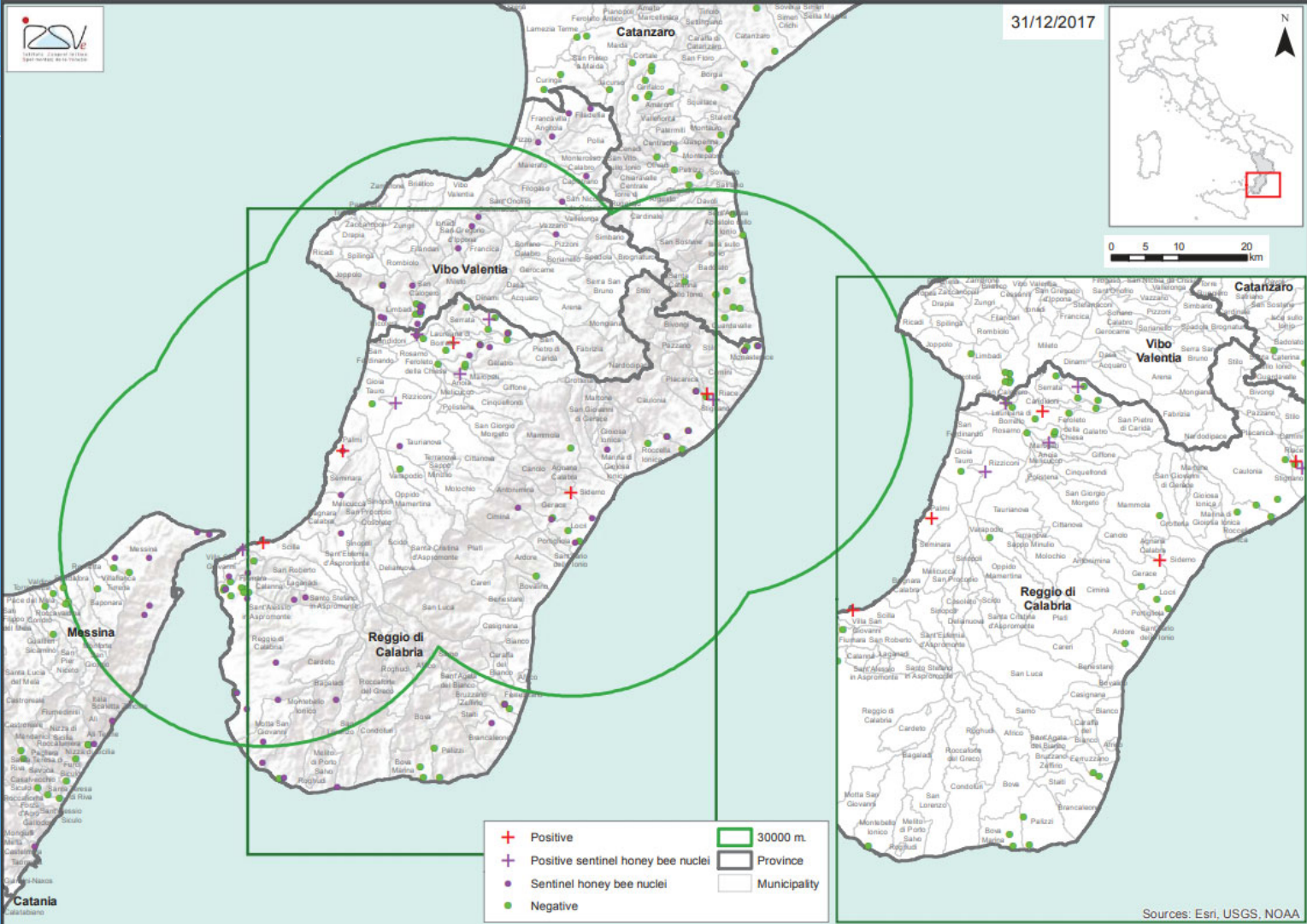
31/12/2017

- + Positive
- + Positive sentinel honey bee nuclei
- Sentinel honey bee nuclei
- Negative
- ▭ Province
- ▭ Municipality

Region	Province	N. Apiaries Positive	N. Apiaries Negative	Date of last control	N. Positive Sentinel Honey Bee Nuclei
Calabria	CATANZARO		70	27/12/2017	
	COSENZA		287	29/12/2017	
	CROTONE		136	29/11/2017	
	REGGIO DI CALABRIA	5	46	19/12/2017	6
	VIBO VALENTIA		8	02/11/2017	
Sicilia	AGRIGENTO		20	27/04/2017	
	CALTANISSETTA		20	27/04/2017	
	CATANIA		88	19/12/2017	
	ENNA		30	04/05/2017	
	MESSINA		28	14/12/2017	
	PALERMO		61	14/04/2017	
	RAGUSA		28	28/04/2017	
SIRACUSA		50	04/05/2017		
TRAPANI		12	11/04/2017		

- + Positive
- + Positive sentinel honey bee nuclei
- Sentinel honey bee nuclei
- Negative
- 30000 m.
- Province
- Municipality

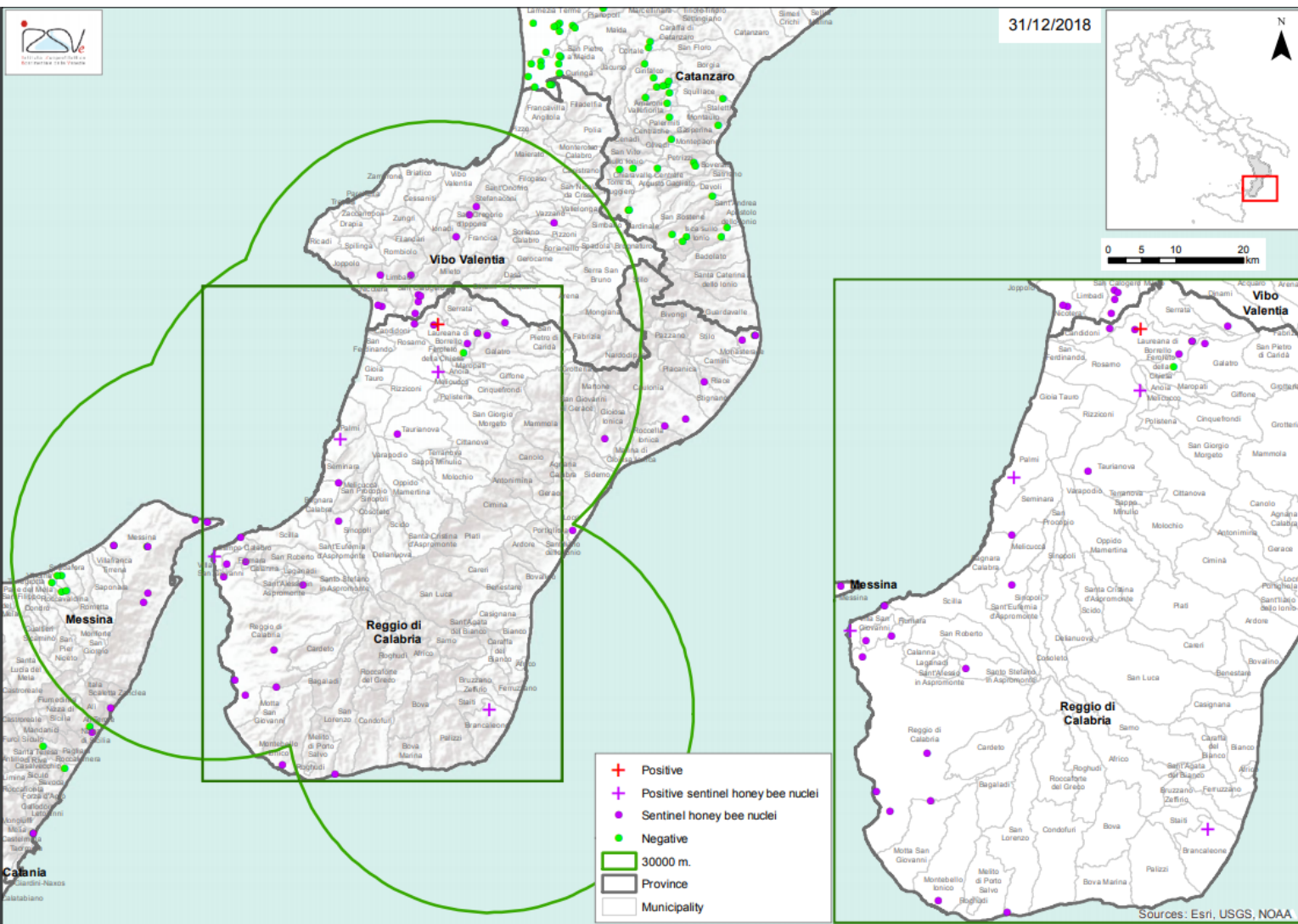

Catania
Catanzaro

Sources: Esri, USGS, NOAA

31/12/2018

- + Positive
- + Positive sentinel honey bee nuclei
- + Sentinel honey bee nuclei
- Negative
- 30000 m.
- Province
- Municipality

Sources: Esri, USGS, NOAA

Diagnostiek kleine bijenkastkever

■ Diagnostiek

- Morfologie, maar niet toereikend
- Visuele inspectie van bijenvolken
 - Zie bijenhouden April 2019
- Moleculair, gevoeligheid te bepalen

Tropilaelaps spp.

- Mijtziekte, Exoot uit Azië
- Niet in Europa
- 4 soorten, waarvan 2 schade veroorzaken bij *Apis mellifera*
 - *Tropilaelaps clareae*
 - *Tropilaelaps mercedesae*
- Virussen

Fig. 1. A gravid *T. mercedesae* adult female feeding on an *A. mellifera* pupa. Note the first pair of legs of the mite is held upright, resembling antennae.
Photo: Denis Anderson.

To cite this article: Denis L Anderson & John M K Roberts (2013) Standard methods for *Tropilaelaps* mites research, Journal of Apicultural Research, 52:4, 1-16, DOI: [10.3896/IBRA.1.52.4.21](https://doi.org/10.3896/IBRA.1.52.4.21)

- Infecteert enkel het broed
- Heeft broed nodig voor overleving

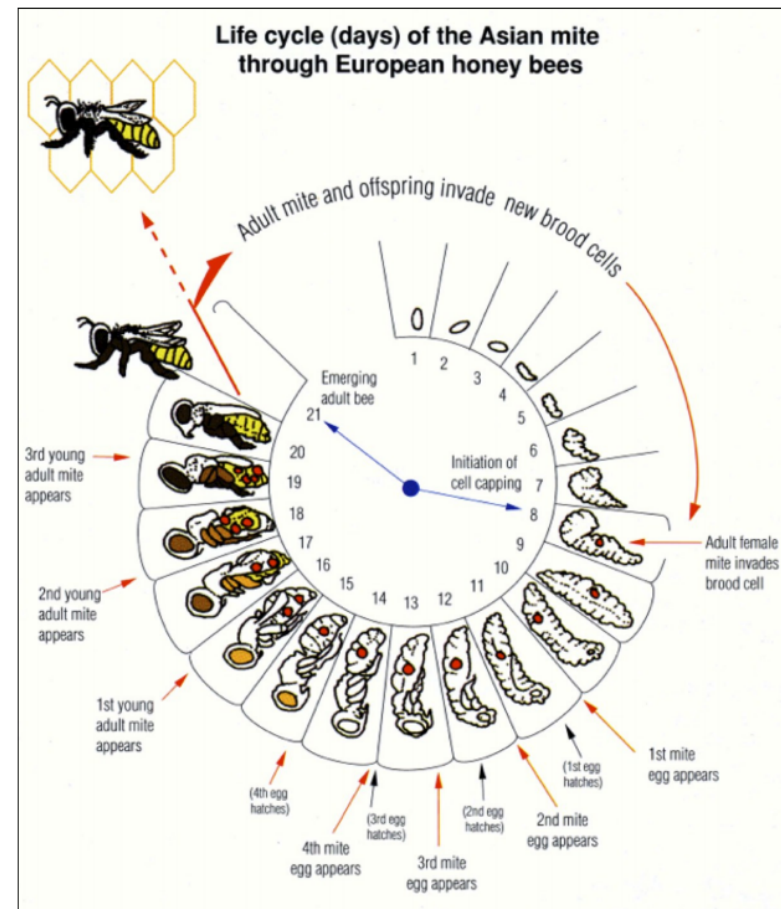

Fig. 9. Life cycle of *T. mercedesae* on *A. mellifera*. Diagram was constructed from data reported by Saleu (1994). Photo: Denis Anderson.

To cite this article: Denis L Anderson & John M K Roberts (2013) Standard methods for *Tropilaelaps* mites research, Journal of Apicultural Research, 52:4, 1-16, DOI: [10.3896/IBRA.1.52.4.21](https://doi.org/10.3896/IBRA.1.52.4.21)

Diagnostiek Tropilaelaps

- Morfologisch
- Moleculair
- Visuele inspectie van bijenvolken

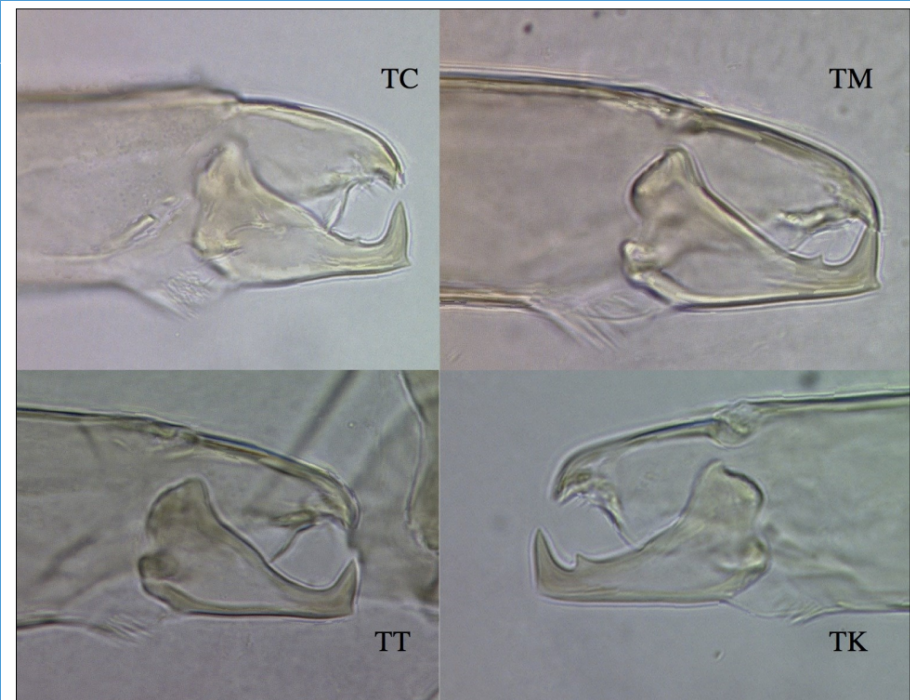

Fig. 6. Comparisons of female chelicerae of *T. clareae* (TC), *T. mercedesae* (TM), *T. koenigerum* (TK) and *T. thail* (TT) (light microscopy, x800).
Photo: Denis Anderson.

To cite this article: Denis L Anderson & John M K Roberts (2013) Standard methods for *Tropilaelaps* mites research, Journal of Apicultural Research, 52:4, 1-16, DOI: [10.3896/IBRA.1.52.4.21](https://doi.org/10.3896/IBRA.1.52.4.21)

Welke taken heeft het NRL?

- Uitvoeren diagnostiek bij verdenkingen en uitbraken
- Importcontrole koninginnen uit derde landen:
 - KBK
 - *Tropilaelaps*
- Expertise
 - bij verdenkingen en uitbraken
 - Ten behoeve van beleidsvraagstukken

Welke taken heeft het NRL?

- Ondersteuning Bijengezondheidscoördinatoren
 - Scholing en toetsing
- Communicatie naar sector
- Communicatie met EU referentie Laboratorium

Organisatie

- Wageningen Plant Research (bijen@wur):
 - Ontwikkeling diagnostiek
 - Expertise
 - Contact met EURL
 - Training en ondersteuning NVWA en BGC'ers

- Wageningen Bio-Veterinary Research (Lelystad):
 - Diagnostiek

Bijenhouders en het NRL

- Bijdrage aan bijengezondheid
 - Enkel wat binnen het wettelijk kader valt
 - Bijengezondheidscoördinatoren
- Zorg dat je de aangifteplichtige soorten kunt herkennen
- Bij verdenking: meldpunt dierziekten 045 546 31 88
- <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dierziekten/melden-dierziekte>

Vragen?

www.wur.nl/bijen

www.wur.nl/wbvr

Wintersterfte enquête

- Begin April
- Allemaal invullen!!

NL - COLOSS Wintersterfte Monitoring 2018-2019 - TEST Laad onvoltooide enquête Annuleren

NL - COLOSS Wintersterfte Monitoring 2018-2019 - TEST

Ieder jaar vragen we u, de imkers van Nederland, om de wintersterfte van uw bijenvolken door te geven. We doen dat vanaf 2019 door middel van deze online enquête.

De enquête bestaat uit twee delen.

Deel 1 bestaat uit vragen over een aantal algemene gegevens en het aantal volken dat u in- en uitgewinterd heeft in de afgelopen winter.

Deel 2 bestaat uit de COLOSS-enquête a (www.COLOSS.org) aangevuld met een aantal voor Nederland relevante vragen. De COLOSS-enquête richt zich uitsluitend op productieve volken. Deze enquête wordt in zo'n 30 landen uitgevoerd.

Om een zo betrouwbaar mogelijk resultaat te krijgen is het van groot belang dat zo veel mogelijk bijhouders de enquête volledig invullen.

Let op! Het kan zijn dat u meerdere keren wordt uitgenodigd voor deze enquête, u hoeft slechts eenmalig deel te nemen.

Deze wintersterfte-enquête wordt uitgevoerd in opdracht van het *ministerie van LNV* in samenwerking met de *Nederlandse bijenhoudersvereniging (NBV)*, *Imkers Nederland* en de *BD-Imkers*.

Om zo betrouwbaar mogelijke resultaten te geven, hopen we dan ook op veel imkers die ons helpen deze enquête in te vullen.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Privacy Statement:

Ik ben akkoord met en bewust van het gebruik van mijn persoonsgegevens door Stichting Wageningen Research in het kader van het project Wintersterfte van bijenvolken onder Nederlandse Bijenhouders. De persoonsgegevens worden gebruikt om dubbele registraties te voorkomen en om wetenschappelijk onderzoek uit te voeren. Na afloop van het project worden de ongeanonimiseerde persoonsgegevens, behalve de postcode, verwijderd. De persoonsgegevens worden geanonimiseerd gebruikt en gedeeld met de organisatie COLOSS (Prevention of honey bee Colony LOSSES) voor analyse. De postcode wordt ongeanonimiseerd verwerkt ten behoeve van het onderzoek.

Er zijn 36 vragen in deze enquête.

[Volgende](#)